

۱- پیامبر در چه تاریخی وفات یافت؟ حضرت محمد (ص) در ۲۸ صفر ۱۱ هجری در مدینه وفات یافت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

۲- ماجرای سقیفه ی بنی ساعده چه بود؟ پس از رحلت پیامبر در حالی که علی (ع) و شماری از اصحاب مشغول خاک سپاری بودند تعدادی از انصار و مهاجرین در سقیفه بنی ساعده گرد آمدند و در باره جانشینی پیامبر به گفتگو پرداختند. هر دو گروه با نادیده گرفتن وصیت پیامبر در غدیر خم مدعی بودند که خلافت و جانشینی رسول خدا حق آنان است.

۳- ابوبکر چگونه به خلافت رسید؟ با توجه به اینکه از گذشته میان انصار رقابت و اختلاف وجود داشت. جمعی از حاضران در سقیفه، با ابوبکر که یکی از مهاجرین کهنسال بود بیعت کردند و بدین ترتیب وی به عنوان خلیفه اول شناخته شد.

۴- چرا حضرت علی (ع) در ابتدای خلافت ابوبکر سکوت کرد؟ گروهی از مسلمانان با یادآوری خطبه پیامبر در غدیر، خواهان بیعت با علی (ع) بودند اما علی (ع) با سکوت خود مانع بروز تفرقه و درگیری میان مسلمانان شد تا اسلام پایدار بماند.

۵- ابوبکر چند سال خلافت کرد؟ و چه کسی را به جانشینی خود برگزید؟ ابوبکر حدود دو سال خلافت کرد و عمر بن خطاب را به جانشینی خود برگزید.

۶- عمر چند سال حکومت کرد و چه مناطقی را تصرف نمود؟ عمر در دوران ده ساله حکومت خود کار فتوحات را که از اواخر دوران خلافت ابوبکر آغاز شده بود با جدیت دنبال کرد. سپاهیان اعزامی از سوی عمر، علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کردند.

۷- عثمان چگونه به خلافت رسید و در زمان او اوضاع کشور چگونه بود؟ عثمان خلیفه سوم توسط شورایی که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید. در زمان او بر خلاف دو خلیفه قبلی، زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارگزاران خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوش گذرانی مشغول شدند.

۸- چرا عثمان بعضی از یاران نزدیک پیامبر را مجازات و تبعید می کرد؟ عثمان جمعی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابودر، عمار و مالک اشتر را به دلیل آنکه از او و اطرافیانش انتقاد می کردند، مجازات و تبعید کرد.

۹- عاقبت عثمان چه شد؟ عملکرد اطرافیان خلیفه سوم نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند. امام علی (ع) تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.

۱۰- امام علی (ع) در کجا به دنیا آمد و دوران کودکی و نوجوانی او چگونه سپری شد؟ امام علی (ع) فرزند ابوطالب در کعبه به دنیا آمد. آن حضرت دوران کودکی و نوجوانی را در خانه ی حضرت محمد (ص) و تحت تربیت وی به سر برد.

۱۱- چه عاملی سبب شد که پیامبر بدون هیچ آسیبی مکه را به سوی مدینه ترک کند؟ شهامت و فداکاری علی (ع) و خوابیدن در بستر پیامبر سبب شد که پیامبر بدون هیچ آسیبی از مشرکان، مکه را به سوی مدینه ترک کند.

۱۲- در دوران خلافت سه خلیفه ی قبلی حضرت علی (ع) چه می کرد؟ آن حضرت به تفسیر قرآن و تربیت شاگردان و پاسخ گویی به سوالات دینی مردم می پرداخت. همچنین ایشان به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت.

۱۳- هر کدام از سه خلیفه قبل از امام علی (ع) چند سال حکومت کردند و چه اقداماتی در زمان آنان انجام شد؟

۱- ابوبکر ۲ سال، قبل از مرگ، عمر بن خطاب را جانشین خود کرد.

۲- عمر ۱۰ سال، ایران، سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را تصرف کرد و با تشکیل شورا توسط وی عثمان خلیفه سوم شد.

۳- عثمان حدود ۱۳ سال، رواج زندگی اشرافی، خوشگذرانی اطرافیان خلیفه، تسلط خاندان بنی امیه بر بیت المال مسلمانان، تبعید یاران نزدیک پیامبر از جمله ابوزر، عمار و مالک اشتر.

۱۴- حضرت علی (ع) چگونه به خلافت رسید؟ پس از کشته شدن عثمان، مردم دریافتند که جامعه اسلامی بی سرپرست مانده است. بسیاری از مهاجرین و انصار خواهان بیعت با علی (ع) شدند، اما آن حضرت تمایلی به پذیرش خلافت نداشت. سرانجام با اصرار زیاد مردم، امام علی (ع) منصب خلافت را پذیرفت اکثر مهاجرین و انصار به جز تعدادی از اشراف بنی امیه با امام در مسجد مدینه بیعت کردند.

۱۵- علی (ع) درباره چگونگی بیعت مردم با خود در خطبه ۹۲ نهج البلاغه چه می فرمایند؟ می فرمایند: سوگند به خدا من خواستار خلافت و علاقه مند به حکومت نبودم؛ ولی شما مرا دعوت و به آن وادار کردید.

۱۶- چه عواملی موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان با علی (ع) شد؟ و چه جنگ هایی را بر آن

حضرت تحمیل کردند؟ اصرار علی (ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان شد. این گروه چون اطمینان یافتند که امام به دلخواه آنان عمل نخواهد کرد به فتنه جویی پرداختند و سه جنگ جَمَل، صِفِّین و نَهْرَوَان را بر آن حضرت تحمیل کردند.

۱۷- جنگ جمل را توضیح دهید؟ از آنجا که امام علی (ع) هیچگونه تمایلی به جنگ و خونریزی میان مسلمانان نداشت،

کوشید از طریق گفتگو و نصیحت بیعت شکنان و شورشیان را قانع کند که دست از تفرقه و آشوب بردارند اما شورشیان اقدام به جنگ کردند. امام در جنگ جمل شورشیان را شکست داد.

۱۸- معاویه از چه زمانی حاکم شام (سوریه امروزی) بود و شرط وی برای اطاعت از امیر مؤمنان علی (ع) چه بود؟

معاویه پسر ابوسفیان که از زمان خلافت عمر حاکم شام (سوریه امروزی) بود، اعلام کرد در صورتی از امام اطاعت می کند که حکومت شام و مصر به او واگذار شود؛ اما امام با شناختی که از دشمنی امویان با اسلام و پیامبر داشت فرمود: خداوند دوست ندارد که من «گمراه کنندگان» رایاور خود قرار دهم.

۱۹- جنگ صفین را توضیح دهید؟ در جنگ صفین امام علی (ع) به مقابله با سپاه معاویه رفت و آنها را ظالمین نامید.

پایداری یاران علی (ع) به ویژه مالک اشتر آثار شکست را بر چهره ی سپاه ستمگر آشکار ساخت. اما در آخرین لحظات، نیرنگ عمروعاص مشاور معاویه مانع پیروزی سپاهیان امام علی (ع) شد.

۲۰- چه عاملی نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفین داشت؟ معاویه سیاستمداری فریبکار بود و

با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد. عمروعاص یکی از این افراد بود، او که به طمع دست یافتن به حکومت مصر به معاویه پیوسته بود، نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفین داشت.

۲۱- امام علی (ع) چند سال حکومت کرد؟ امام علی (ع) حدود ۵ سال مطابق تعالیم اسلام و روش (سنت) حضرت

محمد(ص) حکومت کرد.

۲۲- چرا حضرت علی (ع) شهر کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد؟ امام در ابتدای حکومت خود، برای دفع تهدیدات

بیعت شکنان و دشمنان عدالت از مدینه رهسپار عراق شد و شهر کوفه را مرکز خلافت خود قرار داد.

۲۳- مهم ترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت حضرت علی (ع) را نام ببرید؟ ۱- ساده زیستی و مقابله با

اشرافی گری ۲- تأکید بر عدالت ۳- برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات ۴- مدارا با مخالفان.

۲۴- اشرافی گری چگونه میان مسلمانان شکل گرفت و امام علی (ع) برای گسترش ساده زیستی چه کرد؟ فتوحات

مسلمانان اگرچه موجب ورود اسلام به سرزمین های پهناوری شد، اما ثروت و غنایم حاصل از فتوحات، سبب ثروت اندوزی و تقویت اشرافی گری در میان عده ای گردید. امام سعی می کرد با گفتار و کردار خویش توجه مردم را به ارزشهای دینی و سنت پیامبر جلب نماید. خطبه های فراوانی از ایشان در این موضوع باقی مانده است. آن حضرت با زندگی بسیار ساده و به دور از تجملات، الگوی مناسبی برای دیگران بود.

۲۵- امام علی (ع) در انتخاب افراد برای حکومت ولایات چگونه عمل می کرد؟ امام افراد را بر پایه شایستگی و لیاقت

برای حکومت ولایات برمی گزید و حاضر نبود برای رسیدن به هدف، از اشخاص ناصالح و ستمگر استفاده کند. برخی از یاران امام علی (ع) به آن حضرت پیشنهاد می کردند به افرادی که برای حکومت مشکل ایجاد می کنند،

مقام بدهد؛ امام می فرمود: «آیا من پیروزی را با ستم به دست آورم؟»

۲۶- برخورد امام علی (ع) با مخالفان و منتقدان چگونه بود؟ امام علی (ع) با مخالفان مدارا می کردند و از انتقادهای آنان

ناراحت و خشمگین نمی شد و حتی سهم شان را از بیت المال نیز پرداخت می کرد. امام زمانی با مخالفان برخورد می کرد که آنهاست به شمشیر می بردند.

۲۷- امام حسن (ع) چه زمانی به خلافت رسید؟ پس از شهادت امیر مؤمنان در ۲۱ رمضان سال ۴۰ ه.ق. مردم کوفه با

امام حسن (ع) بیعت کردند.

۲۸- چرا امام حسن (ع) ناچار شد پیشنهاد صلح معاویه را بپذیرد؟ بسیاری از یاران و سپاهیان آن حضرت تمایلی به

نبرد نداشتند و فقط گروه اندکی آماده جهاد بودند. این در حالی بود که معاویه با وعده ی دادن پول و مقام ، بسیاری از روسای قبایل و حتی یاران نزدیک امام رافریب داده و جذب خود کرده بود .

۲۹- معاویه پس از تحمیل صلح بر امام حسن (ع) و نشستن بر مسند خلافت در شام چه اقداماتی انجام داد؟ او که

سیاستمداری فریبکار بود به موارد ذکر شده در پیمان نامه ای که با امام حسن (ع) بسته بود عمل نکرد و به دستور او بر منبر ها و نمازجمعه ها از امام علی (ع) بدگویی می کردند.

۳۰- زمینه های قیام امام حسین (ع) چه بود؟ امام حسین (ع) سال ها در کنار پدرش امیرمؤمنان و برادرش امام حسن(ع)

در صحنه ی جهاد و مبارزه حاضر بود . آن حضرت پس از شهادت برادر ، با سخنرانی و نامه های افشاگرانه علیه حکومت ظالمانه ی معاویه مبارزه کرد . پس از مرگ معاویه ، پسرش یزید طبق وصیت او به خلافت رسید .

۳۱- چرا امام حسین (ع) پس از به قدرت رسیدن یزید از مدینه به مکه رفت؟ امام حسین(ع) که نمی خواست با یزید

بیعت نماید، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد. امام قصد داشت که در پناه خانه خدا و با استفاده از ایام حج، مردم را برای مخالفت با حکومت ستمکار و فاسد یزید آماده کند.

۳۲- مردم کوفه پس از شنیدن خبر حرکت امام حسین(ع) به سوی مکه چه کردند؟ با نوشتن نامه های فراوان ایشان

را به آن شهر دعوت کردند . امام نخست اعتنایی به آن نامه ها نکرد ، اما با اصرار کوفیان ، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را روانه ی آنجا کرد . پس از ورود مسلم به کوفه ، هزاران نفر با مسلم به نمایندگی از امام حسین بیعت کردند . امام پس از دریافت نامه مسلم عازم کوفه شد .

۳۳- یزید پس از شنیدن خبر حرکت امام حسین(ع) چه اقدامی انجام داد؟ یزید با شنیدن اخبار کوفه، عبیدالله بن زیاد

را که مردی سنگدل و خونریز بود به حکومت آنجا منصوب کرد.

۳۴- عبیدالله بن زیاد در شهر کوفه چه کرد؟ عبیدالله با ایجاد رعب و وحشت مردم را ترساند و مسلم بن عقیل را

دستگیر کرد و به شهادت رساند. او سپس مردم کوفه را وادار کرد که آماده ی جنگ با امام حسین (ع) شوند .

۳۵- واقعه ی عاشورا را توضیح دهید؟ سپاه یزید مانع رسیدن امام حسین و یارانش به کوفه شدند و کاروان آن حضرت

را ناچار به توقف در سرزمین گرم و خشک کربلا (نینوا) نمودند . لشکریان یزید که تعدادشان بسیار زیاد بود ، امام حسین(ع) و یارانش را در محاصره و در روز عاشورا جنگ را آغاز کردند . امام و یارانش که مرگ در راه عقیده و ایمان را سعادت و زندگی در سایه حکومت ستمگران را ننگ می دانستند شجاعانه جنگیدند و به شهادت رسیدند .

۳۶- چرا قیام کربلا و شهادت امام حسین (ع) در آن زمان امری لازم بود؟ اینکه نیم قرن بعد از رحلت رسول خدا، فرد فاسد و گنه کاری چون یزید به عنوان خلیفه مسلمانان به قدرت رسید، نشان می دهد که جامعه اسلامی دچار انحراف بزرگی شده بود. فقط حرکتی عظیم مانند قیام کربلا و شهادت امام حسین و فرزندان، بستگان و یارانش می توانست از گسترش این انحراف جلوگیری کند.

۳۷- امام حسین (ع) در وصیت نامه خویش در باره هدف قیام خود چه فرموده است؟ فرموده هدف من اصلاح امت جدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره ی رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است.

۳۸- اهداف قیام کربلا چگونه بر همگان آشکار شد؟ حضرت زینب پس از شهادت برادر خود، در دوران اسارت با سخنرانیهای روشنگرانه، اهداف قیام کربلا و چهره واقعی حکومت ستمکار بنی امیه را برای همگان آشکار کرد.

۳۹- قیام کربلا وحادثه عاشورا چه تأثیری بر مردم جهان گذاشته است؟ تاریخ گواهی می دهد که از آن پس قیام های زیادی در جهان اسلام و نواحی دیگر از قیام عاشورا الگو گرفته اند. این قیام تأثیر بسیاری در روحیه ظلم ستیزی مسلمانان به ویژه شیعیان بر جای نهاده است.

نکات مهم درس دهم :

نکته ۱: حضرت محمد (ص) در ۲۸ صفر سال ۱۱ هجری در مدینه وفات یافت.

نکته ۲: به مردم مدینه انصار و به مردم مکه مهاجرین می گفتند.

نکته ۳: حضرت علی (ع) حدود ۵ سال حکومت کرد.

نکته ۴: معاویه پسر ابوسفیان اعلام کرد در صورتی از علی (ع) اطاعت می کند که حکومت شام و مصر به او واگذار شود.

نکته ۵: پس از شهادت علی (ع) در ۲۱ رمضان سال ۴۰ هجری، مردم شهر کوفه با امام حسن بیعت کردند.

نکته ۶: معاویه بعد از تحمیل صلح بر امام حسن (ع) در شام (سوریه) به خلافت نشست.

نکته ۷: معاویه فرزندش یزید را به جانشینی خود انتخاب و خلافت را موروثی کرد.

نکته ۸: یزید با شنیدن اخبار کوفه عبیدالله بن زیاد را که مردی سنگدل و خونریز بود به حکومت آنجا منصوب کرد.

نکته ۹: حضرت زینب (س) پس از شهادت امام حسین (ع) با سخنرانی های روشنگرانه اهداف قیام کربلا را بر

همگان آشکار کرد.

سوالات چهار گزینه ای درس دهم :

۱- مالک اشتر در کدام یک از جنگ های حضرت علی به پایداری و مقاومت پرداختند؟

□ (۱)جمل □ (۲)نهروان □ (۳)احزاب □ (۴)صفین

۲- مرکز خلافت حضرت علی کدام شهر بود؟

□ (۱)شام □ (۲)کوفه □ (۳)مدرینه □ (۴)بصره

۳- عمر و عاص به طمع دست یافتن به حکومت.....به معاویه پیوسته بود؟

□ (۱)شام □ (۲)بصره □ (۳)مصر □ (۴)لبنان

۴- معاویه با کدام یک از اقدامات زیر، خلافت را موروثی کرد؟

- (۱) به شهادت رساندن امام حسن (ع)
 (۲) تعیین فرزندش به جانشینی
 (۳) انتخاب شام به عنوان مرکز خلافت
 (۴) به شهادت رساندن مالک اشتر

۵- یزید با شنیدن اخبار کوفه، چه کسی را به حکومت کوفه منسوب کرد؟

- (۱) عمروعاص
 (۲) عمر بن سعد
 (۳) عبیدالله بن زیاد
 (۴) حجاج بن یوسف

۶- امام حسین (ع) قبل از حرکت به سوی کوفه، راهی کدام شهر شده بود؟

- (۱) مکه
 (۲) مدینه
 (۳) طایف
 (۴) مصر